

HRVATSKI *glasnik*

XXXVI. godina, 42. broj

15. listopada 2026.

cijena 300 Ft

FOTO: BRANKA PAVIC BLAŽETIN

414 polaznika u odgojno-obrazovnom centru Miroslava Krleža

7. stranica

Sastanak s ministrom Tarrom

5. stranica

U Gornjem Četaru

11. stranica

Dani Nikole Zrinskog

12. stranica

Osjećati i biti nije isto

Biti Hrvatom prije svega znači govoriti hrvatski jer je jezik narod, a narod je jezik. Čovjek samo po jeziku može opstati, očuvati svoje nacionalne i narodne posebnosti, povijest, kolektivno pamćenje, tradicije, običaje, pjesme, plesove, osjećaje, boli, tuge, radosti i veselja – svoj nacionalni identitet. Sve navedeno ne može se naučiti, ono se prenosi iz naraštaja u naraštaj, s roditelja na djecu te s baka i djedova na unuke. Svima su nam dobro poznati stihovi „Po jeziku dok te bude / I glavom će tebe biti!“ i izreka „Narod živi u jeziku“.

Dobro su to znali i naši predci koji su se prije više stoljeća doselili na ove prostore i naraštajima čuvali svoju samobitnost. Naraštajima, jer su danas 12. i 13. pa i daljnji naraštaji očuvali svoj materinski jezik, ono što su naslijedili od svojih predaka. Danas smo pak svjedoci tomu da jezik pada u zaborav. On više nije jezik svakodnevnice komunikacije, jezik obraćanja, nego samo jezik plesa i pjesme u raznim prigodama i to uglavnom samo na pozornici.

Dakako, može se osjećati netko Hrvatom ili pripadnikom bilo kojeg drugog naroda (narodnosti), ali opstati bez jezika ne može... Narod i jezik ne idu jedan bez drugog. Osjećaj nije dovoljan.

Padaju mi na um riječi jednog poznatika koji mi je prije puno godina vrlo zornim primjerom ukazao na to kako se polako, ali sigurno u drugoj ili trećoj generaciji gubi jezik, a time se gubi i identitet.

„Iako nacionalna svijest postoji, bez jezika nijedan narod nema budućnosti, ne može opstati“, kaže mi prijatelj koji je tad živio u jednoj preokooceanskoj zemlji, a na jednoj priredbi sreo ljude koji su svoj nacionalni identitet isticali simbolima na majicama, hrvatskim i mađarskim grbovima. Time su tvrdili da su oni Hrvati i Mađari. Kad su ga upitali, naravno na zajedničkom engleskom jeziku, tko je on, odgovorio je: „Ja sam Hrvat iz Mađarske.“ Priupitali su ga: „Jesi li Hrvat ili Mađar? Ne možeš biti i jedno i drugo.“

On je ponovno kazao kako je Hrvat, ali iz Mađarske. Na to su mu rekli, dakako na engleskom: „Kakav si ti Hrvat, kakav Mađar? Mi smo Hrvati i Mađari, a ti nisi ni jedno ni drugo.“ On im je jednostavno odgovorio: „Ja sam Hrvat i govorim hrvatski, ali iz Mađarske sam i govorim mađarski, a vi sa mnom govorite engleski jer ne znate ni hrvatski ni mađarski. Tko je onda Hrvat, tko je Mađar, vi ili ja?“

S. B.

GLASNIKOV TJEDAN

„Civilne organizacije dobile su između 2022. i 2026. godine približno 400 milijardi forinti iz programa koje provodi Fond ‘Gábor Bethlen’ i iz drugih izvora središnjeg državnog proračuna.“

Potpore civilnom sektoru u posljednjih pet godina bit će vidljive na karti, odnosno već su vidljive. Ured premijera Mađarske objavio je na interaktivnoj karti podatke o civilnim organizacijama koje su dobile potpore iz različitih državnih programa potpore civilnom sektoru te iz drugih izvora središnjeg državnog proračuna. Vidljivi su i iznosi i datumi isplate. Bazu podataka objavili su jer, kako se navodi, vlada smatra važnim da civilne organizacije središnje potpore dobivaju transparentno, stručno opravdano i bez političkih utjecaja.

Civilne organizacije dobile su između 2022. i 2026. godine približno 400 milijardi forinti iz programa koje provodi Fond „Gábor Bethlen“ i iz drugih izvora središnjeg državnog proračuna. Taj se iznos odnosi na sredstva koja su civilnim organizacijama bila namijenjena iz ciljanih programa i središnjeg državnog proračuna. Međutim, provjere koje je pokrenuo Ured premijera te medijski napisi i prijave otkrili su naznake da su ta sredstva u nerazmjernoj mjeri mogla dospjeti civilnim organizacijama povezanim s prethodno vladajućim strankama putem osobnih, organizacijskih ili javnih kontakata. Često su ti korisnici mogli pokazati kratku organizacijsku povijest i teško dokazivu raniju društvenu aktivnost, za razliku od civilnih organizacija koje su na istom području, s bitno manjim iznosima potpora, obavljale vrijedne lokalne aktivnosti na području zajednice, kulture, socijalne skrbi, sporta ili zastupanja interesa.

Uprava premijera na jednoj je karti objedinila potpore isplaćene tijekom posljednjih pet godina iz programa potpore civilnom sektoru i iz sredstava središnjeg državnog proračuna. Vizualni prikaz po izbornim jedinicama pokazuje koja je lokalna organizacija, kad i koliko sredstava dobila iz Gradskog fonda za civilni sektor (Városi

Civil Alapbó), Seoskog fonda za civilni sektor (Falusi Civil Alapbó), Državnog fonda za suradnju (Nemzeti Együttműködési Alapbó), Državnog kulturnog fonda (Nemzeti Kulturális Alapbó) te iz drugih središnjih i pojedinačnih izvora potpora civilnom sektoru.

Na karti svi zainteresirani mogu provjeriti koja je od civilnih organizacija u određenom području dobila novac, iz kojeg programa potpore te kakvu javno vidljivu aktivnost u zajednici ta organizacija provodi. Na temelju toga može se vidjeti je li postojala bitna razlika između potpora lokalno priznatim organizacijama koje doista djeluju te civilnim organizacijama povezanim s političkim ili javnim strukturama.

Podatci o odlukama o dodjeli potpora i korištenju javnog novca od javnog su interesa, zbog čega je njihova objava zakonita. Prema zakonima, podatci o civilnim organizacijama također su javni. Sad objavljena interaktivna karta objedinjuje podatke iz različitih izvora koji su i dosad bili dostupni svima te ih čini transparentnijima.

Velika većina civilnih organizacija obavlja neophodne društvene zadaće: grade lokalne zajednice, pomažu potrebitima, čuvaju kulturne vrijednosti i stvaraju mogućnosti za bavljenje sportom. U mnogim slučajevima obavljaju zadaće koje državni ili lokalni institucijski sustav sam po sebi ne bi mogao izvršavati. Cilj Ureda premijera pri izradi karte nije bio stigmatizirati takve organizacije, nego osigurati transparentnost povezanu s uporabom javnog novca te među organizacijama koje stvaraju stvarnu vrijednost izdvojiti one koje eventualno imaju političke i materijalne motive, pišu izvori.

Karta je dostupna na stranici atlathato.kormany.hu.

Branka Pavić Blažetin

HRVATSKI *glasnik*

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

35 GODINA HRVATSKOG GLASNIKA

Školsko zvono

Prilog Hrvatskog glasnika

Planovi Odbora za odgoj i obrazovanje HDS-a

O planovima Odbora za odgoj i obrazovanje HDS-a upitali smo predsjednicu Odbora Mariju Petrič, koja je kazala sljedeće: Kako znate, u listopadu će zasjedati Skupština, što znači da Odbor već tijekom rujna treba zasjesti. Obvezuje nas jedna točka dnevnoga reda koja sadrži pitanja i zadaće hrvatskoga školstva u Mađarskoj. Upravo radi toga svakoj školi kanimo poslati okružnicu, odnosno upitnicu na temelju koje djelatnici i ravnatelji mogu iznijeti svoja iskustva, prijedloge, gledišta i akutna pitanja, kako bi naša sveopća odgojno-obrazovna djelatnost bila što učinkovitija. Drugo važno pitanje je nova matura.

Kako nam je poznato, učenici trebaju iz dva predmeta polagati maturu na hrvatskom jeziku, što znači da mogu steći potvrdu o jezičnom ispitu, sve do visokoga stupnja. Budući da se učenici iz nekih predmeta javljaju na viši maturalni ispit, nisu sigurni da bi iz svakog predmeta mogli položiti viši stupanj maturalnog ispita, stoga se i u našoj ustanovi javio taj problem, naime, imali smo tri učenika koji su pošli iz povijesti, ali misleći da neće biti primljeni, nisu se odlučili za taj izbor. Inače su bili odlični učenici. Jedan je iz biologije, a dvoje njih su maturirali iz mađarskog jezika i književnosti na viskom stupnju. U tom pogledu bismo trebali dogovoriti te uputiti pismo ministarstvu kako bi se mogla ublažiti ta matura, jer i onaj učenik koji polazi na srednji maturski ispit i postigne 79%, plus iz dva predmeta polaže na hrvatskom jeziku, taj dobiva niži, odnosno osnovni stupanj jezičnog ispita. Smatram da je takvo stanje u dvojezičnim školama pretjerano, gotovo sramotno, naime, do sada je ocjena ovisila samo o hrvatskom jeziku i književnosti. To je zapravo drugi problem o kojem trebamo raspravljati.

Dakako, to se pitanje tiče i pečuške i naše gimnazije, ali sam uvjerena da ni za osnovne škole nije svejedno jer bi o tome trebale znati kako bi svoje učenike mogle usmjeravati.

Dragi naši mali čitatelji!

Ljeto je izgorjelo u igri i radosti, ali pepeo ćemo očuvati, pepeo naših sjećanja. Napravili ste niz fotografija, videosnimaka o ljetovanjima, tulumima, ali ipak to nije sve, mnogo više ostaje u pamćenju, u kojemu svaka sitnica živi bogatim životom i nakon godina javit će se kao davna i draga razglednica. Sjetit ćete se kako ste bili maleni, kako je more bilo slano, kako je talasala voda, kako vas je sunce milovalo, ili možda i opeklo. Nakon mnogo proteklih vremena vratit će vam se slike djetinjstva te osjećaj sreće i zadovoljstva zapljusnut će vas kao valovi mora, rijeka i jezera. Na slikama sjećanja tata će vas učiti plivati, mama će vam ispeći omiljeni kolač, pa kad se svega sjetite, pre-

plavit će vas zahvalnost i poželjet ćete ocu i majci dati poljubac za sve ono što je nekoć bilo. Vjerojatno svi imate razne doživljaje iz ljeta, što biste voljeli podijeliti i s drugima. Pošaljite nam fotografiju ili crtež svoje uspomene s ljetovanja i druženja preko ljeta, pa ćemo ih objaviti. Radovat ćemo se ako ćete dodati i nekoliko rečenica o tome što je vidljivo na slici ili na crtežu. Fotografije i crteže možete slati preko pošte na adresu našeg uredništva ili putem e-maila na e-mail adresu: croatica@croatica.hu

Podijelite svoje doživljaje i s drugima preko našega tjednika! Očekujemo vaša pisma.

Uredništvo

Operativna potpora hrvatskim civilnim udrugama za 2026. godinu

Nakon odobrenja Državnog tajništva za vjerske odnose i narodnosti Ureda predsjednika Vlade Fond „Gábor Bethlen” za upravljanje donio je odluku o operativnoj potpori narodnosnim civilnim udrugama. Na mrežnoj stranici Fonda „Gábor Bethlen” pod referentnom oznakom NCIV-KP-1-2026 objavljena je odluka o dodjeli operativne potpore za rad narodnosnih civilnih udruga iz državnog proračuna u 2026. godini. Potpora se daje sa svrhom podupiranja rada civilnih organizacija ponajprije radi ostvarivanja i očuvanja narodnosnog identiteta, njegovanja materinske riječi, običaja, duhovne i materijalne kulture te zastupanja narodnosnih interesa.

U skladu sa stavkama državnog proračuna i prema raspisanom natječaju raspodijeljeno je okvirnih 450 000 000 Ft. Mogla se dobiti potpora od 300 000 do 5 000 000 Ft ako su natječajni formalno bili ispravni.

Najveći iznos među hrvatskim udrugama dobio je Savez Hrvata u Mađarskoj, 4 900 000 Ft, zatim Udruga baranjskih Hrvata iz Pečuha i Čakavci – Udruga hrvatske kulture i tradicija iz Hrvatskog Židana, svaka po 3 000 000 Ft. Tri su organizacije dobile potporu u iznosu od 2 500 000 forinti – Kulturno društvo „Tanac” iz Pečuha, Kulturno-umjetničko društvo „Marica” iz Salante i Kulturno-umjetnička udruga „Martince” iz Martinaca. Dvije su udruge dobile 2 000 000 Ft potpore – Hrvatska kulturna udruga „Podravina” iz Barče i Udruga kaniških Hrvata iz Velike Kaniže. Ostale udruge primile su iznose manje od toga, između 300 000 i 1 800 000 Ft.

Potpore se daju za aktivnosti u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2026. godine, a dodijeljena je sljedećim hrvatskim civilnim udrugama (popis prema visini iznosa):

BUDIMPEŠTA – Savez Hrvata u Mađarskoj, operativna potpora za 2026. godinu: 4 900 000 Ft

PEČUH – Udruga baranjskih Hrvata, operativna potpora za djelovanje u 2026. godini: 3 000 000 Ft

HRVATSKI ŽIDAN – Čakavci – Udruga hrvatske kulture i tradicija, operativna potpora za 2026. godinu: 3 000 000 Ft

PEČUH – Kulturno društvo „Tanac”, operativna potpora za 2026. godinu: 2 500 000 Ft

MARTINCI – Kulturno-umjetnička udruga „Martince”, operativna potpora za 2026. godinu: 2 500 000 Ft

SALANTA – Kulturno-umjetničko društvo „Marica”, operativna potpora za djelovanje u 2026. godini: 2 500 000 Ft

BARČA – Hrvatska kulturna udruga „Podravina”, operativna potpora za 2026. godinu: 2 000 000 Ft

VELIKA KANIŽA – Udruga kaniških Hrvata, operativna potpora za djelovanje u 2026. godini: 2 000 000 Ft

SALANTA – Udruga salantskih Hrvata, operativna potpora za 2026. godinu: 1 800 000 Ft

MOHAČ – Čitaonica šokačkih Hrvata, operativna potpora za djelovanje u 2026. godini: 1 550 000 Ft

KUKINJ – Hrvatska kulturna udruga „Ladislav Matušek”, operativna potpora za 2026. godinu: 1 500 000 Ft

BAJA – Kulturna udruga „Bunjevačka zlatna grana”, operativna potpora za 2026. godinu: 1 500 000 Ft

BAJA – Udruga „Csabar”, operativna potpora za 2026. godinu: 1 500 000 Ft

DUŠNOK – Udruga njegovanja tradicija rackih Hrvata, operativna potpora za djelovanje u 2026. godini: 1 500 000 Ft

SAMBOTEL – Udruga sambotelskih Hrvata, operativna potpora za djelovanje u 2026. godini: 1 200 000 Ft

SUMARTON – Vinska udruga pajdaša vina „Sveti Martin”, potpora za njegovanje hrvatskih vinskih običaja: 1 200 000 Ft

BUDIMPEŠTA – Izvorna hrvatska udruga, operativna potpora za 2026. godinu: 1 000 000 Ft

SANTOVO – Državna udruga šokačkih Hrvata, operativna potpora za 2026. godinu: 1 000 000 Ft

MLINARCI – Udruga za turizam, biciklizam i tradicije, operativna potpora za 2026. godinu: 1 000 000 Ft

UNDA – Društvo Hrvata u Undi, operativna potpora za 2026. godinu: 1 000 000 Ft

MLINARCI – Udruga za razvoj zajednice, potpora za njegovanje hrvatskih tradicija: 800 000 Ft

SAMBOTEL – Kulturna i vjerska udruga Hrvata, potpora za kulturnu i vjersku djelatnost i zastupanje interesa: 750 000 Ft

ALJMAŠ – Udruga bunjevačkih Hrvata, operativna potpora za 2026. godinu: 500 000 Ft

MOHAČ – Zaklada za njegovanje hrvatskih tradicija „ZORA 1987”, potpora za djelovanje u 2026. godini: 500 000 Ft

BAJA – Kulturna udruga plesne skupine „Šugovica”, njegovanje hrvatskih tradicija i kulture: 500 000 Ft

KOLJNOF – Savez gradišćanskih hrvatskih društava u Mađarskoj, operativna potpora za 2026. godinu: 500 000 Ft

NARDA – Udruga sveti Kvirin, operativna potpora za 2026. godinu: 500 000 Ft

MARTINCI – Zajednica mladih hrvatskih svirača „Novi Ton”, potpora za djelovanje Tamburaškog orkestra „Pannon”: 500 000 Ft

PEČUH – Kulturna udruga za njegovanje tradicija VIZIN, operativna potpora za 2026. godinu: 500 000 Ft

ŠOPRON – Kulturno društvo šopronskih Hrvata, operativna potpora za 2026. godinu: 500 000 Ft

ATAD – Hrvatska kulturna udruga, operativna potpora za 2026. godinu: 500 000 Ft

KERESTUR – Kulturno društvo Kerestur, operativna potpora za 2026. godinu: 500 000 Ft

KERESTUR – Udruga „Zrinski kadeti”, operativna potpora za 2026. godinu: 500 000 Ft

KOLJNOF – KUME Etnomemorijalni i informacijski centar Zaklade „Za gradišćanske Hrvate”, operativna potpora za 2026. godinu: 500 000 Ft

KOLJNOF – Udruga „Hrvati – Horvátok”, operativna potpora za 2026. godinu: 500 000 Ft

ŠOPRON – Udruga „Čakavska katedra”, operativna potpora za 2026. godinu: 500 000 Ft

ŠOPRON – Udruga Matica hrvatska „Šopron”, operativna potpora za 2026. godinu: 500 000 Ft

VRŠENDA – Kulturna i vjerska udruga vršendskih šokačkih Hrvata, potpora za uspješniju budućnost vršendskih Hrvata: 500 000 Ft

PRISIKA – Udruga hrvatskih tradicija, kupnja narodne nošnje: 400 000 Ft

MOHAČ – Hrvatska udruga VADA, Šokački život VADA: 300 000 Ft

KERESTUR – Udruga Hrvata zapadne Mađarske, operativna potpora za 2026. godinu: 300 000 Ft.

Sastavila: Beta

Ministar Tarr sastao se s članovima Odbora za narodnosti Mađarskog parlamenta

Mađarski ministar zadužen za društvene odnose i kulturu Zoltán Tarr sa svojim državnim tajnicima 11. rujna održao je sastanak s članovima Odbora za narodnosti Mađarskog parlamenta. Na sastanku su, kako je napisao, usuglašavali pitanja koja se odnose na narodnosne zajednice. „O pitanjima koja se tiču narodnosnih zajednica želimo odlučivati s njima“, istaknuo je Zoltán Tarr.

Sastanku su osim ministra nazočili i državni tajnik za društvene odnose György Heidl, državna tajnica Enikő Tompa i zamjenik državnog tajnika za narodnosti György Rágyanszki.

Nakon sastanka glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu i član spomenutoga Odbora Ivan Gudan napisao je: „Razgovarali smo o smjernicama buduće manjinske politike, stanju i problemima s kojima se suočavaju pojedine narodnosti te o potrebi za izravnijom i učinkovitijom suradnjom.“

U razgovoru je bilo riječi i o promjenama koje slijede, od konzultacija i pripreme novog Ustava, preko izmjena izbornog zakona i zakona o nacionalnim manjinama do novog sustava financiranja civilnih organizacija putem natječaja. Cilj je jasnija struktura, transparentniji postupci i veća predvidljivost pri donošenju odluka o dodjeli sredstava. Osim dosadašnjih natječaja koje provodi Zaklada Bethlen Gábor, predviđa se mogućnost prijavljivanja i na druge natječaje.

Vlada je ujedno započela pripreme za novu sjednicu Međuvladinog mješovitog

Sudionici sastanka

odбора za zaštitu nacionalnih manjina između Republike Hrvatske i Mađarske.

O konkretnim pitanjima nastavit ćemo razgovarati u ministarstvu, posebice tijekom pripreme novog državnog proračuna. Današnji sastanak vidim kao početak otvorenije i konkretnije suradnje.”

Više se narodnosnih glasnogovornika osvrnulo na taj neformalni sastanak. Neki su to učinili u dvije-tri rečenice, a neki u dužim objavama, sagledavajući sastanak na različite načine. Tako je glasnogovornik

Nijemaca, koji je ujedno i predsjednik Odbora za narodnosti Mađarskog parlamenta, napisao:

„Vjerujemo da temelj uspješnog zajedničkog rada, koji bi mogao trajati mjesecima, pa čak i godinama, može biti samo otvoren i uzajaman dijalog.“

Tijekom razgovora dotaknuli smo se sljedećih tema, koje su svima nama posebno važne: izborni zakon, proračun i međunarodni odnosi.”

Branka Pavić Blažetin

OBILJEŽENA 460. OBLJETNICA SIGETSKJE BITKE U MEĐIMURJU

U organizaciji Zrinske garde Čakovec, Družbe Braće Hrvatskog Zmaja, Zmajskog stola Čakovec, Ogranka Matice hrvatske u Čakovcu, Općine Šenkovec i Međimurske županije kod spomenika Nikoli Šubiću Zrinskom u Čakovcu i ispred Mauzoleja Zrinskih u Šenkovcu 7. rujna obilježena je 460. obljetnica Sigetske bitke. U Šenkovcu, kod mauzoleja velikaške obitelji Zrinski, brojna državna, diplomatska i regionalna izaslanstva odala su počast Nikoli IV. Šubiću Zrinskom i njegovim suborcima koji su 7. rujna 1566. godine poginuli u obrani Sigeta. Svečanost u Šenkovcu počela je mimohodom povijesnih postrojbi među kojima su bile i postrojbe iz Mađarske – Sigetski vitezi iz Sigeta i Zrinski kadeti iz Kerestura. Tijekom programa položeni su vijenci te je odana počast poginulima. Među brojnim gostima vijenac su položili i veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti dr. Mladen Andrić i zamjenica otpravnice poslova Veleposlanstva Mađarske u Hrvatskoj dr. Klára Galli-Baronfeind te gradonačelnik Sigeta Péter Vass. Župan Međimurske županije Matija Posavec naglasio je da priča o Zrinskim i Sigetskoj bitki daleko nadilazi granice Međimurja i Hrvatske te da upravo zato treba čuvati mjesta i baštinu koji svjedoče o toj

Zrinski kadeti u Šenkovcu

povijesti. Podsjetio je na europsku važnost obrane Sigeta i izrazio želju da se do kraja godine u Čakovcu, na mjestu gdje su stolovali Zrinski, upriliči susret predsjednika Hrvatske i Mađarske, čime bi se dodatno naglasila zajednička povijest i povezanost država.

Beta · Izvor: Međimurje · Foto: Sara Gyergyák

Izložba u spomen legendarnom nogometašu Flórianu Albertu

Pod geslom „Gdje je sve počelo” u subotu 19. rujna u Santovu svečano je otvorena izložba posvećena Flórianu Albertu (1941. – 2011.), legendarnom nogometašu Ferencvaroša, mađarske reprezentacije i jedinom mađarskom dobitniku Zlatne lopte, rodom iz Santova i po majci šokačkohrvatskog podrijetla.

Izložba je ostvarena u suradnji Samouprave sela Santova i Zaklade „Albert”, a prikazuje prve korake, obiteljski, životni i sportski put legendarnog nogometaša koji je svojom genijalnošću osvojio svijet.

Flórián Albert od 1952. godine bio je član Ferencvaroša, nogometnog kluba kojemu je vjerno služio do kraja života. Za Ferencvaroš je odigrao ukupno 537 utakmica i postigao 383 pogotka. Četiri je puta osvojio naslov prvaka i jednom Kup Narodne Republike Mađarske, a 1965. godine bio je član momčadi koja je osvojila Kup velesajamskih gradova. Tripud je bio najbolji strijelac lige, a najveće pojedinačno priznanje dobio je 1967. godine kad mu je uručena Zlatna lopta (Ballon d'Or). Do danas je jedini mađarski nogometaš koji je primio tu najprestižniju pojedinačnu nogometnu nagradu. Za mađarsku reprezentaciju debitirao je sa 17 godina postigavši 31 pogodak u 75 nastupa, a osvojio je brončane medalje na Olimpijskim igrama u Rimu 1960. i Europskom prvenstvu u Španjolskoj 1964. godine.

Csaba Tobak, Magdolna Albert i Gábor Varga

„Posljednji put stajali smo ovdje na glavnom trgu prije devet godina kad smo u povodu obilježavanja 50. obljetnice dodjele Zlatne lopte Flórianu Albertu, koji je rođen u našem selu, postavili brončanu bistu. Nakon devet godina stojimo na istom trgu koji je u međuvremenu nazvan po njemu te otvaramo izložbu koja je iznimno važna za naše selo. Nije riječ samo o njegovim sportskim uspjesima, izložba predstavlja njegovo djetinjstvo, obitelj i razdoblje koje nije bilo teško samo za njegovu obitelj, nego je bilo crno, mračno razdoblje i za zajednice našeg sela. Za izložbu smo odabrali kultno mjesto, a to je zgrada bivše seoske škole. Učionicu u kojoj je proveo posljednju školsku godinu uredili smo vjerno onom vremenu i oboga-

Učenice hrvatske škole pjevale su šokačke narodne pjesme

tili je starim fotografijama. Osim toga napravili smo kratki film koji uz naraciju i fotografije prikazuje njegovu obitelj”, istaknuo je načelnik sela Gábor Varga govoreći o izložbi posvećenoj legendarnom nogometašu. Zatim je zahvalio svima koji su pridonijeli ostvarenju izložbe.

Uslijedio je kulturni program učenika hrvatske škole. Učenik Zalán Tóth kazivao je ulomak iz autobiografske knjige Flóriana Alberta o prisjećanju na rodno selo, djetinjstvo i mladost. Učenici prvog razreda pod vodstvom učiteljice Marije Kovačev Milanković izveli su dvojezične pjesme i plesove, a učenici viših razreda nekoliko santovačkih šokačkih narodnih pjesama u pratnji učitelja Zorana Barića na harmonici. Dramski umjetnik Stipan Đurić ukratko je predstavio povijest sela i obitelji Albert s kratkim osvrtom na mračne pedesete godine prošlog stoljeća.

Nazočne je pozdravila Albertova kći Magdolna Albert, upraviteljica Zaklade „Albert”, koja je prije svega zahvalila Santovcima što s ponosom čuvaju spomen na njezina oca. Zatim je izložbu otvorio ravnatelj Muzeja „Fradl” naglasivši kako Flórián Albert i njegova Zlatna lopta zauzimaju posebno mjesto u njihovu muzeju. On je uz ostalo naglasio kako se korijeni genijalnosti i karaktera Flóriana Alberta nalaze upravo u ovoj maloj sredini, u njegovu rodnom mjestu.

„Upravo je ovdje unutar zidova nekadašnje seoske škole i na ovom trgu zavolio igru. Igru koja će osvojiti srca cijele nacije, pa i cijelog svijeta. Ova memorijalna izložba više je od običnog muzejskog postava. Ona je obiteljski album, izvor ponosa zajednice i posveta dječaku koji je odavde krenuo osvojiti svijet, a pritom nikad u srcu nije zaboravio odakle potječe”, kazao je uz ostalo Csaba Tobak. Zatim je zahvalio načelniku Gáboru Vargi i Zakladi „Albert” na njihovu neumornom trudu u očuvanju spomenute baštine. Posebno je zahvalio Magdolni Albert, koja svojom prisutnošću i podrškom nastavlja vjerno njegovati vječnu uspomenu na svoga oca.

Na kraju svečanosti položeni su vijenci kod Albertove biste u povodu 85. obljetnice njegova rođenja.

Uslijedilo je razgledavanje izložbe u zgradi bivše seoske škole koju je nekada pohađao i Flórián Albert. Izložene su brojne fotografije iz obiteljskog i nogometnog života legendarnog nogometaša, a uz školske klupe njegova djetinjstva i druge predmete može se pogledati i kratki film.

Dodajmo kako je prijedpodne organiziran biciklistički izlet na Karapandžu uz zabavne programe za djecu, a gosti susreta s navijačima bili su bivši legendarni igrač Ferencvaroša Péter Lipcsei te članovi aktualne momčadi Endre Botka i Barnabás Nagy.

S. B.

Bista Flóriana Alberta na istoimenom glavnom trgu

414 polaznika u odgojno-obrazovnom centru Miroslava Krležę

Nova školska godina donijela je niz novina u životu Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležę. Škola je 7. srpnja dobila novog ravnatelja, Roberta Rontu, kojega je između dvoje kandidata na natječaju izabrala Skupština HDS-a (jer je HDS održavatelj škole). Na natječaj su se prijavili sadašnji ravnatelj i dotadašnja ravnateljica Janja Živković Mandić. Kako doznaje Hrvatski glasnik, velikom većinom glasova podržan je program Roberta Ronte.

U toj velikoj instituciji sredinom rujna bilo je 414 polaznika – od toga je u vrtiću bio 71 polaznik, 250 učenika pohađalo je osnovnu školu, 93 učenika gimnazijske razrede, a 79 učenika smješteno je u učeničkom domu. Važno je napomenuti kako među 79 učenika u domu 34 pohađaju gimnaziju Miroslava Krležę, a ostali učenici pohađaju različite sportske škole u Pečuhu.

Kako kaže ravnatelj škole, u vrtiću djeluju tri odgojne skupine, a očekuju još dvoje-troje učenika. U vrtić primaju djecu s navršene dvije i pol godine. Inače, broj je mjesta u vrtiću 105, ali nažalost nije bilo dovoljno prijavljenih za pokretanje četvrte odgojne skupine.

Raduje činjenica da prvi razredi imaju ukupno 38 učenika – njih 19 u 1. a i 19 u 1. b razredu. U gimnazijskom nultom (pripremnom) razredu deset je učenika, u 12. razredu 13 maturanata, a u 8. razredu 22 učenika. Najbrojniji je 9. razred (prvi razred gimnazije), koji ima 31 učenika.

U školi su zaposlena 83 djelatnika, od toga 43 pedagoška djelatnika. Riječ je o velikoj instituciji, a za svoje je pomoćnike ravnatelj Ronta na probni rok od godinu dana imenovao Györgya Kovácsa kao zamjenika u osnovnoj školi, Ágnes Tomola kao voditeljicu učeničkog doma, a dio administrativnih poslova u gimnazijskom programu trenutno obavlja dosadašnja doravnateljica Rita Magyar.

Nedostaju stručni pedagozi za nekoliko predmeta kao što su glazbeni i likovni odgoj. Potreban je i dodatni defektolog jer imaju i djecu s poteškoćama u razvoju.

Gdje je moguće, pokušalo se racionalizirati jer brojni programi uključuju velik broj izvannastavnih aktivnosti koje također traže financijska sredstva, a sve su usmjerene na jačanje hrvatskog identiteta i komunikacije na hrvatskom jeziku.

Branka Pavić Blažetin

ŠOKAČKE PONJAVE I PONJAVKE

Santovačke Šokice ne ponose se samo svojom prelijepom narodnom nošnjom nego i otkanim ponjavama i ponjavkama raznih boja i motiva.

Tkanje je jedno od najstarijih rukotvorina kod većine naroda u svijetu. Žene su tkale za odjeću i za pokućstvo. Uljepšavanje bojama upoznali su i primjenjivali kasnije. Za tkanje bi upotrijebili niti biljnog i životinjskog podrijetla: lan, konoplju, poslije pamuk i ovčju vunu. Lan i konoplju još su i u prvoj polovici XX. stoljeća sami obrađivali na svojim zemljištima. Posao na njivi bio je muški zadatak: sijali su, uzgajali lan i konoplju, zatim rezali, obijali sječenje, močili u kanalu da bi vlakna omekšala. Natopljene biljke potom bi tukli, grecali, češljali kako bi zatim žene mogle prestići. Od tankih niti tkali su košuljice, muške košulje, od debljih pak suknje, muške gaće, ručnike, vrećice, a od još debljih prostirače, tj. plahte, slamnjače, vreće i drugo.

Gotovo u svakoj obitelji žena je morala naučiti tkati. Pored ostalih domaćih životinja uzgajali su i ovce duge dlake. Muškarci su ih napasavali te šišali, a masnu, prljavu vunu žene su prale u više voda i samo bi u posljednjoj vodi upotrijebile sapun, koji su isto same iskuhale. Slijedilo je završno ispiranje. Slično prerađivanju lana i konoplje, i vunu su na prelama prele zatim bojile. Nekada davno i boje su same pripremle, kuhale od raznog korijenja, lišća, bobica, ljuske, ali poslije su upotrebljavali tvornički proizvedene boje te same bojile.

Vrč s čilimom

Tkanje je prastari zanat koji je prethodio vezenju, štrikanju, necovanju, šlingovanju, pletenju. Tkalo se na tkalačkom stanu, tj. stativama, koji se stoljećima razvijao, mijenjao kao i umijeće i tehnika tkanja. Bio je istesan od hrastovine. Najnovija tehnika tkanja i raskošni motivi stigli su na Balkan s istoka posredovanjem Turaka za vrijeme njihove vladavine. Zato se mogu pro-

naći slični motivi na tkaninama slavenskih naroda. Neki geometrijski motivi čilima ukrašavali su čak i iranske tepihe.

Bježeći ispred Turaka, neke slavenske zajednice nastanile su se na južnom dijelu Mađarske donijevši sa sobom svoje blago: jezik, narodnu nošnju i druge rukotvorine, običaje i drugo. Vjeruje se da su se Šokci nastanjeni u Santovu, Bačkom Bregu i Bačkom Monoštoru zajedno doselili iz istog kraja. Na to ukazuje ikavica i naglasak riječi u govoru, ista nošnja, tkanje, pa i danas postojeće rodbinske veze.

Kako se razvijala tehnika tkanja, žene su sve više pozornosti posvećivale ukrašavanju. Šarolikost boja i motiva karakterizira vunene ponjave i ponjavke. Žene su učile jedne od drugih. Tkalje koje su bile najspretnije tkale su i po narudžbi. Najstarije i ujed-

Ponjave i ponjavke od vune

TRENUTAK ZA PJESMU

GORIČNA BRATVA

*Leto nam je bilo vedro i veselo,
Dolazila je jesen i grozdje je već zrelo,
Ljudi se pripravljaју zaprežuju konje,
Vrijeme je došlo gorične bratve.*

*Kako su otišle na jug ptice selice,
Selo se preselilo u gornje gorice,
Grošu lagve ljudi, pere se i preša,
Rodno nam je grozdje, puno ga tu dela.*

*Dok stari bereju mi mlađi nosimo,
Usipamo u mlin, pak tiramo vrtalo,
Teče nam već moštek, kak med tak je slatki,
Nalevlema u škaf, puniju se lagvi.*

*Navečer svi ljudi sjednu kolik jognja,
Jedni gljive peču, drugi pak kovanja,
Starimama zapaliju petrolejku i sveće,
Mali djeci starijapa ispričaju priče.*

*U našoj skromni kleti moštek tiho teče,
Japa išče kotca zadnji put nameče,
Dok spavaju ljudi, svaki si počiva,
U tišini stara preša ponekad zaškripa.*

*Spomen je ostalo samo za puno godina,
U prozoru mojem tičekova gnezda,
Izgubljeni ljudi, klet koja se ruši,
Jedan drugi svet, koj je skriven u našoj duši.*

Tibor Mihovics

no najskupocjenije su ponjave čilimi. Svojestvenom tehnikom izrađene čilime mogli su imati samo naj imućniji. Neki su šarene čilime prostrli na sjedala fijakera i tako se sa zapregom konja čilaša i vranaca provozali sokacima sela.

Tkanje na stativama široko je 45-48 cm. To se zove jedna pola. Ponjave kojima se pokriva krevet bile su sastavljene od tri pole, stolnjaci od dvije pole, a ponjavke raznih dužina od jedne pole. Pole su žene ručno šivale, sastavljale. Ponjavke i vunene pregačice ukrašavale su resama. Ponjave su najčešće bile zelene, nebeske plave, bordo boje, a prema motivima šara su ih i nazivali: šaračke, na zvjezdice, na jabučice, na ružice, na jagodice, na oškoruše, na karte i dr.

U čistoj sobi bili su namješteni kreveti u kojima se rijetko spavalo. Na dnu su bile postavljene daske, na što su položili slamnjaču koju bi jedanput godišnje napunili čistom slamom. To je pokrivala grublje otkana prostirača (plahta), zatim su slijedile čipkane ponjave, pa dunja i vankuši (jastuci). Sve su to prekrili lijepim vunanim ponjavama. Navlaka krevetnine bila je najčešće bijele boje i oštirkana (škrobljena). Jastučnice su često imale štrikani, šlingovani uplet. U sobi dnevnog boravka, što je ujedno bila i kuhinja i spavaonica, isto su bili postavljeni kreveti s mnogo jednostavnijom i skromnijom krevetninom. Ponjave su bile trošnije, a motivi siromašniji. Poslije su ovčju vunu zamijenile tvornički proizvedenom sintetičkom niti, vunicom. Tad su već mogle upotrijebiti izobilje boja te eksperimentirati da njihove ponjavke budu posebne, najljepše, najsvojestvenije.

Ponjave i ponjavke nasljeđivale su se s naraštaja na naraštaj. Najčešće su ih uz miraz roditelji davali mladencima. Veoma su ih čuvali od moljaca, sunca, prašine. Pazili su da ne izbljede. Novije ponjave samo su za blagdane stavljali na krevet. Ponjavke i pamučne otarke mnogostrano su upotrebljavali i svojem životu. Samo nekoliko primjera, bez namjere da se ne nabroji sve: u svatovima je čauš nosio okićenu čuturu vina i preko tijela privezanu ponjavku; kad bi nosili babenje porodilji, bijelu košaru s hranom pokrili bi lijepom ponjavkom; žene bi zimi umotale ruke te su u crkvi sjele i kleknule na nju; izlazeći iz crkve, mogle su jedna drugoj pokazati svoje tkanje; ponjavke kao nekad još i danas ukrašavaju crkveni oltar; pamučnim otarkom pokrivali su kruh koji je onda više dana ostajao svjež; kad bi netko umro, na križ bi privezali ponjavku koju je pokojnik još za života izabrao. Uporaba ponjavki čovjeka je popratila od rođenja do smrti.

Ponjavke od vunice

Moja pokojna mama imala je 50 godina kad je odlučila da će pod svaku cijenu naučiti tkati kad to već nije učinila u mladosti. Pozajmila je stativ, a jedna starija, iskusnija tkalja postavila joj je tkalački stan i naučila ju tkati. Nije to bio nimalo lak posao, ali nije posustala.

Nije prošlo mnogo vremena kad se već od 70-ih godina prošlog stoljeća na svakom polju ubrzala modernizacija i na selu. Što se vjekovima polako mijenjalo, razvijalo, munjevitom brzinom temeljito se izmijenilo. Preljepe ponjave izgubile su funkciju, nisu trebale mladima u sobama s modernim namještajem. Samo su možda još ponjavke preživjele taj „razvitak“. I danas se upotrebljavaju za razne svrhe.

U prostorijama Državne udruge šokačkih Hrvata nalazi se veoma lijep broj ra-

znih predmeta iz prošlosti šokačkog življa. Ondje se pruža prilika da i djeca vide stare rukotvorine, tkanja jer ih kod kuće više nemaju.

Na zidu su izložene slike mađarskog slikara Jánosa Szurcsika, koji je rodnom iz Santova, a danas živi u Budimpešti. To nije slučajnost – naime umjetnik je bio veoma veliki ljubitelj šokačke kulture. Teme je birao i iz šokačke svakodnevnice. Na slikama mrtve prirode često se nalazi čupica, vrč, čutura i ponjavka.

Danas u nas starijih Šokica još ima u tami ormara mnogo lijepo poslaganih, vunanih ponjava i ponjavki koje uz blagi miris lavande čuvaju ljepotu, ponos, ljubav, suze, uzdahe naših predaka.

Marija Jelić Baltin

Bogatstvo...

Šaroš, fotografija iz 1942. godine

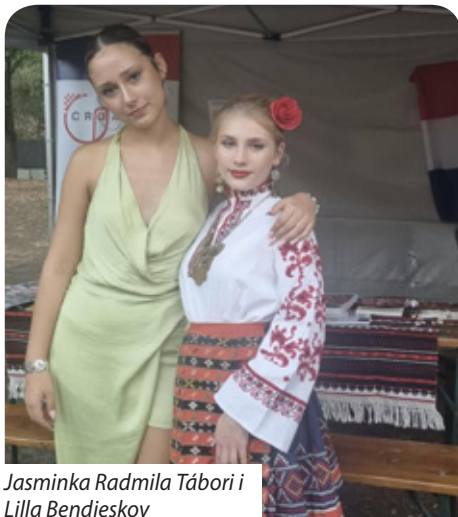
I. DAN NARODNOSTI U ČEPELU

U budimpeštanskom okrugu Čepel prvi je put održan Dan narodnosti, zajednička priredba na kojoj su se predstavile srpska, slovačka, rumunjska, njemačka, hrvatska, ukrajinska i bugarska samouprava. Inicijativu je pokrenula Poljska samouprava Čepela, a cilj je bio jednostavan, ali važan: omogućiti narodnosnim zajednicama da se upoznaju, predstave svoje vrijednosti i tradicije te zajedno obogate kulturni život okruga.

Među sudionicima bila je i Hrvatska samouprava Čepela, koju vode predsjednica Andrea Simara-Tábori te zastupnice Ildikó Ivánác i Krisztina Feller. Iako je hrvatska zajednica u Čepelu malobrojna (na narodnosnim izborima 2024. bilo je upisano svega 12 birača, od kojih je deset glasalo, a devet glasačkih listića bilo je važećih), njezini predstavnici nastoje svojim radom potvrditi da brojnost nije jedino mjerilo živosti jedne zajednice.

S knjigom u ruci

Jasminka Radmila Tábori i Lilla Bendjeskov

Hrvatski šator dodatno je obogatila Ne-profitna tvrtka „Croatica“, koja je predstavila dio svoje nakladničke djelatnosti. Na izložbenom stolu našle su se knjige i publikacije na hrvatskom jeziku namijenjene Hrvatima u Mađarskoj. U okviru događanja tako se nije predstavila samo hrvatska gastronomija i kultura nego i ono što je za svaku manjinsku zajednicu posebno važno – knjiga, jezik i pisana riječ.

Poseban trenutak hrvatskoga dijela svečanoga programa narodnosnih izvođača bio je nastup gimnazijalke i mlade

pjevačice Jasminke Radmile Tábori, koja je publiku osvojila izborom pjesama iz poznatih mjuzikala. Izvela je pjesme iz mjuzikala „Princ od Egipta“, „Chicago“ i „Jadnici“.

Hrvatski šator

Kako su istaknule predstavnice Hrvatske samouprave Čepela, sudionici su tijekom Dana narodnosti „uz gastronomiju otputovali u različite krajeve i upoznali njihove raznolike okuse i tradicije“, dok ih je kulturni program poveo kroz svijet različitih jezika, glazbe, očuvanja tradicije i glazbenog kazališta.

Prvi Dan narodnosti u Čepelu tako je postao mjesto susreta različitih kultura, ali i prilika da se pokaže kako i mala hrvatska zajednica može biti vidljiva i aktivna.

Branka Pavić Blažetin

Balk'n'Roll Party ponovno ujedinio narodnosti

Peti Balk'n'Roll Party održao se 11. rujna 2026. u Ferencvarosu u Društvenom domu József Attila – lakótelepi te je i ove godine udružio Hrvate, Bugare, Grke i Srbe.

U okviru zabave održan je besplatni koncert „Glas Balkana“ („Balkán Hangja“) te brojni folklorni narodnosni nastupi.

Hrvate je predstavljala HOŠIG-ova Plesna skupina „Tamburica“, koja je izvela ples Žetva u koreografiji Andree Balint. Osim njih nastupili su i bugarski Prolet, grčki Artistep i srpska plesna skupina Taban.

Velika četverosatna plesna zabava uključivala je živu glazbu grčkog benda Mydros i srpskog benda Selo.

Organizatori i podupiratelji događanja bili su među ostalim i Hrvatska samouprava Ferencvarosa na čelu s predsjednicom Kingom Kolesza.

Kršul Balk'n'Roll Party

Folklorni festival okupio gradišćanske Hrvate u Gornjem Četaru

U Gornjem Četaru 12. rujna održan je folklorni festival u organizaciji Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj. Program je počeo svetom misom u crkvi sv. Nikole koju je na hrvatskom jeziku služio župnik Balázs Bóka.

Nakon mise uslijedili su pozdravi u mjesnom Domu kulture i dodjela odličja za osobit doprinos razvitku kulturnog i društvenog života gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj. Odličja su dodijelili predsjednik Vince Hergović i članovi vodstva DGHU-a, a skup je pozdravila i načelnica Gornjeg Četara Katalin Konczér.

Anna Skrapits Timar primila je odličje za dugogodišnji rad u hrvatskom školstvu u Petrovu Selu (kao ravnateljica škole) te kao pjevačica i članica mjesne hrvatske samouprave.

Anna Polyák Sallér svojim je dugogodišnjim radom u hrvatskom školstvu Četara te kao članica Zbora „Rozmarin” i predsjednica hrvatske samouprave također doprinijela očuvanju hrvatske kulture.

Ruža Bosits-Pezenhoffer članica je Zbora „Rozmarin” od njegova osnutka, a posljednjih deset godina njegova je voditeljica. Aktivna je i u Zboru „Đurđice” te u Hrvatskoj samoupravi Gornjega Četara.

Barbara Bosits-Békési od osnutka je članica Zbora „Lastavice” u Nardi, a posljednjih deset godina i vodi zbor te djeluje u Hrvatskoj samoupravi Narde.

Odličje su primili i „Bečari” – tamburaši iz Hrvatskoga Židana koji već 30-ak godina svojim tamburaškim radom prate KUD „Čakavci” i KUD „Zviranjak” te nastupaju širom Gradišća, Hrvatske i Austrije.

Publiku su svojim nastupima pozdravili Zbor „Rozmarin” iz Gornjeg Četara, HKD „Gradišće” iz Petrova Sela, Zbor „Lastavice” iz Narde, TS „Bečari” iz Hrvatskoga Židana, KUD „Čakavci” iz Hrvatskoga Židana, Zbor „Đurđice” iz Sambotela, Tamburaši „Veseli Gradišćanci” iz Unde, KUD „Zviranjak” iz Prisike te Zbor „Slavuj” iz Hrvatskih Šica.

Kulturni program bio je vrlo šarolik i raznolik. U njemu su se izmjenjivali ples, pjesma i glazba, a svojim su se nastupima predstavili sudionici različitih generacija, od najmlađih do najstarijih. Svaka je skupina pokazala što je pripremila i čime njeguje hrvatsku kulturu u svojem mjestu.

Nakon kulturnog programa uslijedila je *agapa*, a potom je održan i plesnjak. Za glazbeni dio večeri pobrinuli su se svi tamburaši koji su ostali do kraja, a za ples KUD „Čakavci” i HKD „Gradišće”.

Program su poduprli Hrvatska samouprava Željezne županije, Hrvatska samouprava Gornjega Četara, Mjesna samouprava Gornjega Četara, Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj te Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Andraš Kovač

Foto: Valéria Linterné Varga

Dani Nikole Zrinskog u Sigetu

Od 11. do 13. rujna održani su ovogodišnji Dani Zrinskih u Sigetu. Ipak, oni traju znatno dulje jer su u Sigetu tijekom kolovoza i rujna održana brojna događanja posvećena slavnoj prošlosti grada i opsadi Sigeta te herojskom ponašanju branitelja utvrde na čelu s Nikolom Šubićem Zrinskim i njegovim vojnicima pred moćnom osmanlijskom vojskom i sultanom Sulejmanom Veličanstvenim. Ovogodišnji program obuhvatio je više od 70 različitih sadržaja – od povijesnih i memorijalnih programa do kulturnih i tradicijskih priredbi.

Opsada Sigeta 1566. godine jedan je od najpoznatijih događaja hrvatske i mađarske zajedničke povijesti. Tvrđavu je branio hrvatski ban i zapovjednik Nikola Šubić Zrinski s malobrojnim braniteljima, dok je pred Siget stigla velika osmanlijska vojska koju je predvodio sultan Sulejman Veličanstveni. Opsada je trajala tjednima, a završila je 8. rujna 1566. godine probojem posljednjih branitelja iz tvrđave i pogibijom Nikole Šubića Zrinskog.

Sam sultan Sulejman nije dočekaao kraj opsade. Umro je u osmanlijskom taboru pod Sigetom 6. rujna 1566. godine, dva dana prije konačnog pada tvrđave. Zbog toga se Sigetska bitka u povijesnom pamćenju povezuje s dvojicom velikih povijesnih likova – Nikolom Šubićem Zrinskim, simbolom junačke obrane Sigeta, i Sulejmanom Veličanstvenim, jednim od najmoćnijih vladara toga vremena. U pričama i programima posvećenima sigetskoj opsadi svoje mjesto imaju i junaci koji su uz Zrinskog ostali zapisani u povijesti, među njima Marko Horvat Stancsics i Lovro Jurančić (Juranics), jedan od vjernih suboraca Zrinskog i branitelja Sigeta.

dionika obrane koji je poslije na hrvatskom, njemačkom i latinskom jeziku vjerno i potanko opisao događaje kojima je i sam svjedočio. Njegov je zapis jedan od važnih izvora za razumijevanje posljednjih dana obrane Sigeta i sudbine branitelja Nikole Zrinskoga. Črnko je posebno zabilježio hrabrost i požrtvovnost branitelja koji su, svjesni da je obrana gotovo bezizgledna, odlučili ostati u tvrđavi i pružiti otpor do posljednjega daha.

Opsada je skupo stajala i osmanlijsku vojsku. Nakon višestrukih juriša, dugotrajnih borbi, bolesti i velikih gubitaka osmanlijske su snage bile teško iscrpljene. U izvorima se navode različite procjene njihovih gubitaka, a prema pojedinim zapisima oni su bili golemi i prelazili su 30 000 ljudi. Nakon pada Sigeta osmanlijska vojska odušla je od daljnjeg pohoda prema Beču i povukla se, pa je sigetska obrana, iako završena padom tvrđave i smrću gotovo svih branitelja, imala daleko sežno značenje za daljnji tijek osmanlijskog pohoda prema srednjoj Europi.

Upravo je zato Siget ostao snažan simbol zajedničke hrvatske i mađarske povijesti – mjesto na kojemu su se susreli vojna hrabrost, žrtva i obrana domovine, ali i povijesne sudbine dvaju naroda.

U sklopu tradicionalne višednevne priredbe Dani Zrinskih u Sigetu u Parku mađarsko-turskog prijateljstva u Sigetu 13. rujna održana je svečana komemoracija i

polaganje vijenaca. Vijenac su u ime Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti i Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu položili veleposlanik Mladen Andrić i generalni konzul Drago Horvat.

U poslijepodnevnom satima uslijedilo je polaganje vijenaca kod spomenika Nikoli Zrinskom. U svečanom programu sudjelovala je Zrinska garda iz Čakovca i Zrinski kadeti iz Kerestura. Dan prije KUD-ovi iz Čakovca i Murskog Središća sudjelovali su u folklornom poslijepodnevnu, čime je program Dana Zrinskih dodatno obogaćen predstavljanjem tradicijske kulture i folklorne baštine Međimurja. Folklorna skupina čakovčke Gimnazije Josipa Slavenskog predstavila se plesom, glazbom i pjesmom održavši dva zapažena nastupa. Zrinski kadeti, kao i uvijek, dostojno su predstavili svoju udrugu i kerestursku školu. Sudjelovali su 13. rujna na komemoraciji i polaganju vijenaca u Parku mađarsko-turskog prijateljstva, na Zrinskom trgu pratili su svečano postrojavanje i prijavak skupina koje njeguju povijesnu baštinu i koje su iskazale počast gradonačelniku Sigeta te su položili cvijeće u znak pijeteta kod nadgrobne ploče Nikole Zrinskog u dvorištu Sigetske tvrđave.

Dani Zrinskih danas nisu samo podsjetnik na jedan od najdramatičnijih događaja 16. stoljeća nego i važna prigoda za njegovanje hrvatsko-mađarskih povijesnih i kulturnih veza. Sama tvrđava i danas je središnje mjesto spominjanja sigetske obrane, a gradske vlasti ističu Dane Zrinskih kao jednu od najvažnijih gradskih manifestacija.

Branka Pavić Blažetin

Foto: Szigetvári Vigadó (Facebook)

Njihova se imena i danas spominju kao dio bogate povijesne baštine Sigeta i podsjetnik na hrabrost branitelja koji su 1566. godine pružili otpor višestruko nadmoćnijoj osmanlijskoj vojsci. Među onima koji su ostavili dragocjeno svjedočanstvo o sigetskoj tragediji bio je i komornik Franjo Črnko, jedan od su-

Mala stranica

PITA S JABUKAMA NA ŽLICE

Od jabuka možemo pripremiti brojna jela, a mnogima su najukusnije upravo u kolačima. Donosimo jedan vrlo jednostavan recept koji i vi možete s lakoćom isprobati.

POTREBNI SU SLJEDEĆI SASTOJCI: 3 jaja, 12 žlica šećera, 12 žlica mlijeka, 10 žlica ulja, 15 žlica glatkog brašna, 1 prašak za pecivo, 1 vanilin šećer, prstohvat soli, 4 do 5 većih jabuka, 2 žlice šećera za jabuke, 1 do 2 žličice cimeta, malo limunova soka, šećer u prahu za posipanje.

IZRADA: Jabuke ogulite i naribajte na krupniji ribež. Dodajte im dvije žlice šećera, cimet i nekoliko kapi limunova soka pa sve dobro promiješajte. Ako su jabuke jako sočne, lagano ih ocijedite, ali ne potpuno jer će upravo malo soka pomoći da pita ostane sočna. U većoj zdjeli umutite jaja sa šećerom i vanilin šećerom. Nije potrebno dugo miješati, dovoljno je da smjesa postane svjetlija i lagano pjenasta. Dodajte mlijeko i ulje pa promiješajte. Zatim postupno dodajte brašno pomiješano s praškom za pecivo i prstohvatom soli. Smjesa treba biti gusta, ali dovoljno tekuća da se može lako razmazati po tepsiji. Ako vam se učini pregustom, dodajte još jednu do dvije žlice mlijeka. Polovicu smjese izlijte u tepsiju srednje veličine koju ste prethodno namastili ili obložili papirom za pečenje. Pecite u pećnici zagrijanoj na 180 °C oko 8 do 10 minuta, tek toliko da se površina lagano stegne. Izvadite tepsiju iz pećnice pa preko napola pečenog tijesta ravnomjerno rasporedite pripremljene jabuke. Preko jabuka pažljivo izlijte ostatak smjese i lagano je poravnajte žlicom. Vratite u pećnicu i pecite još oko 25 do 30 minuta, tj. dok pita ne dobije lijepu zlatnu boju. Čačalicom možete provjeriti je li gornji sloj tijesta pečen. Gotovu pitu ostavite da se malo ohladi, a zatim je pospite šećerom u prahu. Najbolja je kad odstoji barem pola sata jer se tad slojevi lijepo povežu, a jabuke dodatno omekšaju tijesto.

KRALJICA VOĆA – JABUKA

Smatra se da je jabuka udomaćena prije najmanje 4000, a najviše prije 10 000 godina u planinama središnje Azije. Odande je putom svile stigla do Europe. Danas postoji više od 7500 poznatih sorti jabuka, a 2018. godine u svijetu je uzgojeno više od 86 milijuna tona tog popularnog voća. Jabuke su član obitelji ruža, koja uključuje i kruške, breskve, trešnje i šljive. Stabla jabuka čine polovicu svih listopadnih voćaka. Zemlje koje proizvode najviše jabuka su Kina, Sjedinjene Američke Države, Poljska, Italija i Turska. U Kini se uzgaja nešto manje od 50 % ukupne količine jabuka proizvedene u svijetu. Većina jabuka na svijetu još se uvijek bere ručno. Stablama jabuke treba najmanje četiri do pet godina da počnu davati plodove, a nekima je potrebno čak deset godina. Prinos dobro njegovanog stabla jabuke iznosi između 80 i 150 plodova po sezoni. Jabuke sazrijevaju do deset puta brže na sobnoj temperaturi nego u hladnjaku.

DAN JABUKA

Jabuka nosi titulu kraljice voća jer obiluje vitaminima, vlaknima i antioksidansima. Svake godine 20. listopada diljem svijeta obilježava se Svjetski dan jabuka. Ta manifestacija prvi je put održana 1990. godine u Ujedinjenom Kraljevstvu, a danas se obilježava u mnogim zemljama. Cilj je obilježavanja promicati važnost jabuka u svakodnevnoj prehrani, ali i poticati očuvanje starih, autohtonih sorti koje su dio kulturne i poljoprivredne tradicije mnogih krajeva. Jabuka nije samo simbol zdravlja nego i znak prirodne ravnoteže, domaće proizvodnje i jednostavnog, kvalitetnog života. Osim što je iznimno zdrava i hranjiva, jabuka je i svestrano voće koje se može konzumirati svježe, sušeno, u kolačima, sokovima ili pekmezima. Bogata je vitaminima, vlaknima i antioksidansima te pomaže u jačanju imuniteta, regulaciji probave i smanjenju rizika od raznih bolesti. Ne postoji bez razloga poznata stara izreka „Jedna jabuka na dan, doktor iz kuće van.“ Svjetski dan jabuka tako je prilika da se prisjetimo koliko priroda pruža, ali i koliko smo odgovorni prema njoj.

DVIJE KULTURE I „DVA PRIJATELJA“ ZA ISTIM STOLOM

Hrvatska samouprava Kapošvara i Zemaljsko društvo mađarsko-hrvatskog prijateljstva već desetljećima ruku pod ruku organiziraju programe za dobrobit hrvatske zajednice te rade na razvijanju hrvatsko-mađarskih odnosa i povezivanju Hrvatske i Mađarske. Jedna je od najvećih priredaba kapošvarskih organizacija Mađarsko-hrvatski gastronomski i kulturni susret „Dvije kulture za istim stolom“, nastao upravo kako bi se Hrvati i Mađari povezali i družili uz ukusne tradicionalne zalogaje. Tako su pripadnici hrvatske narodnosti iz Mađarske, sunarodnjaci iz Hrvatske i pripadnici mađarske nacionalne manjine iz Hrvatske 5. rujna sjeli za isti stol u Kapošvaru, kušali ukusna tradicionalna jela raznih krajeva, razgovarali i uživali u hrvatskoj narodnoj kulturi. Uzvanike, među kojima je bio i generalni konzul Republike Hrvatske Drago Horvat, pozdravio je predsjednik Hrvatske samouprave Kapošvara Ladislav Karas.

Manifestacija „Dvije kulture za istim stolom“ i ove je godine okupila gotovo 150 sudionika iz Hrvatske i Mađarske. U prijedopodnevним satima osam ekipa latilo se velikog posla – kuhanja raznih specijaliteta kako bi njima obradovali svoje prijatelje iz druge zemlje. Šest ekipa iz Mađarske željelo je ugostiti prijatelje iz Hrvatske s jelima mađarske kuhinje. Kuhao se paprikaš, perkel, gulaš od raznih vrsta mesa s različitim dodatcima, a ekipe iz Hrvatske – iz Lipika i Zagreba – pripremale su jela za svoje prijatelje iz Mađarske. Mađarska manjinska zajednica iz Zagreba, kao i prijašnjih godina, i ovoga je puta pripremila kotlovinu. Inače suradnja Hrvatske samouprave Kapošvara i Vijeća mađarske nacionalne manjine Grada Zagreba traje već dugi niz godina. Oni uz redovite kontakte razmjenjuju primjere dobre prakse u ostvarivanju prava nacionalnih manjina. Suradnja uključuje i uzajamno gostovanje na kulturnim programima. Društvo Mađara Lipik uz pripremu gulaša iznenadilo je Kapošvarce i sve sudionike ukusnim lipič-

Društvo Mađara iz Lipika

kim langošima. Vrijedne žene iz njihove ekipe od osam kilograma brašna zamijesile su tijesto i pekle langoše na zadovoljstvo svih sudionika.

Zajedničko kuhanje izvrstan je način za druženje, izgradnju zajedništva i razmjenu iskustava. Zajednički rad oko kotlića potiče opuštenu komunikaciju, što je naglasio i predsjednik Ladislav Karas u svojem pozdravnom govoru. „Danas smo se okupili za jednim stolom, a vjerujem da upravo zajednički stol najbolje simbolizira ono što želimo postići ovim susretom. Stol je mjesto gdje razgovaramo, upoznajemo jedni druge, dijelimo svoje priče, običaje, glazbu i okuse. Kao predsjednik Hrvatske samouprave Kapošvara posebno sam ponosan što možemo njegovati hrvatsku kulturu, jezik i tradiciju, ali istovremeno biti otvoreni prema svima koji žele s nama podijeliti svoje vrijednosti i svoje običaje. Vjerujem da kultura nije ono što nas dijeli, nego ono što nas približava. Zato neka današnji susret bude dan prijateljstva, druženja, glazbe, razgovora i do-

bre hrane“, rekao je predsjednik Karas. Nakon što su jela bila gotova, svi su, kako i stoji u nazivu manifestacije, sjeli za isti stol – od kuhara i izvođača kulturnog programa do publike. U kulturnom programu nastupio je Ženski pjevački zbor iz Fičehaza. Pjevačice

su obradovalе publiku autentičnim hrvatskim pomurskim popevkama. Kapošvarska hrvatska samouprava od samih početaka dobro surađuje s hrvatskim samoupravama i udrugama iz Pomurja, naime svi članovi kapošvarske hrvatske samouprave podrijetlom su iz te regije. Zbor umirovljenika iz Magyaregsa predstavio je mali dio bogatstva mađarske narodne pjesme. Poseban doživljaj bio je prekrasan kulturni program s

Ladislav Karas u društvu prijatelja iz Lipika

Požeški tamburaši

50 izvođača Kulturno-umjetničkog društva „Vila Velebita“ Požega. Mnoštvo požeških tamburaša predstavilo je prekrasne melodije hrvatskih krajeva.

Dvije kulture – hrvatska i mađarska – imaju mnogo toga zajedničkog, što je istaknuto i na toj priredbi, pogotovo kad dva prijatelja sjednu za isti stol.

Beta · Foto: Organizatori

V. Festival narodnosti

Susret okusa, mirisa i kultura u Mohaču

U Mohaču je 5. rujna održan V. Festival narodnosti, koji je pod naslovom „Okusi, mirisi, kulture – susret u gradu narodnosti, Mohaču“ okupio pripadnike mađarske, hrvatske, romske, srpske, njemačke i drugih narodnosnih zajednica.

Program je počeo svečanim otvorenjem nakon kojega su posjetitelji mogli sudjelovati u živim narodnosnim radionicama, razgledati izložbe i obići sajam. Na pozornici se odvijao raznovrstan kulturni program u kojem su se različite narodnosti predstavljale svojom tradicijom, glazbom, plesom i kulturnom baštinom.

Đuro Jakšić sa suprugom Evom

Na sajamskom prostoru na Trgu Deák posjetitelji su se mogli upoznati s kulturom, tradicijama i zanatima narodnosti koje žive u Mohaču.

U okviru igre „Pronađi postaje“ posjetitelji su na štandovima narodnosti mogli preuzeti programski vodič, a zatim obići mađarsku, hrvatsku, njemačku, srpsku i romsku postaju te u različitim radionicama i šatorima prikupiti pet pečata. Sudionici koji su ispunili zadatak sudjelovali su u izvlačenju vrijednih nagrada.

Načelnik Općine Sveti Filip i Jakov Zoran Pelicarić sa svojim je suradnicima tih dana boravio u Mohaču, gdje se susreo s gradonačelnikom Mohača te zastupnicima Hrvatske samouprave Mohača na čelu s predsjednikom Vjekoslavom Filakovićem.

Branka Pavić Blažetin

Foto: Mohácsi Kossuth Teátrum (Facebook)

Orkestar „Poklade“

U okviru igre „Pronađi postaje“ održano je i izvlačenje nagrada, a sve do 1:30 iza ponoći izmjenjivale su se mađarske, hrvatske, romske, srpske i njemačke narodnosne ulične zabave u intervalima od 45 minuta.

Posebna pozornost bila je posvećena gastronomiji. Tijekom poslijepodneva na mjestu održavanja pripremala su se posebna jela pojedinih narodnosti koja su posjetitelji mogli i kupiti.

BREME – U Bremenu djeluje udruga „Srebrna krila“, a u sklopu nje djeluje i hrvatska folklorna skupina. Ona je, u skladu s tradicijom prethodnih godina, i ove godine organizirala natjecanje u kuhanju pilećeg paprikaša. Natjecanje je održano 5. rujna uz sudjelovanje brojnih domaćih i gostujućih ekipa. Uz kuhanje i natjecateljski dio druženje je proteklo uz pjesmu i dobro raspoloženje. Manifestacija je bila dio bogatog rujanskog programa Mjesne samouprave Bremena.

DOMBOVAR – Pokreće se Festival gastronomske kulture narodnosti radi stvaranja nove tradicije i povezivanja zajednica uz gastronomiju. Na festivalu koji je održan 19. rujna predstavile su se njemačka, hrvatska, romska i sekeljska narodnosna zajednica, a posjetitelji su mogli upoznati njihove tradicionalne specijalitete, običaje i kulturne vrijednosti. Poseban naglasak bio je na tradicijskoj gastronomiji, očuvanju običaja, zajedništvu i međusobnom upoznavanju različitih kultura. Svirao je i orkestar iz Starina.

IX. Dan smokve

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Mađarskoj organiziralo je u suradnji s Botaničkim vrtom Sveučilišta ELTE i Obiteljskom destilerijom Aura iz Buze ta IX. Dan smokve.

Mladen Andrić i László Papp

Događanje je 9. rujna predstavilo kulturu smokve u Hrvatskoj, ali i produbilo dobre veze između dviju prijateljskih zemalja.

Prisutnima su se uvodnim govorima obratili veleposlanik RH u Mađarskoj Mladen Andrić te ravnatelj Botaničkog vrta Sveučilišta ELTE László Papp, koji je istaknuo da mu je ova tradicija vrlo draga, posebice jer i sam ima hrvatske korijene.

Smokva

Uigrana najnovija plesna koreografija HOŠIG-ove Plesne skupine „Tamburica“ koju je koreografirala Andrea Balint izazvala je brojne simpatije.

Prisutni su mogli kušati razne vrste svježih smokava, domaće džemove, čokolade, domaće rakije i likere te poznati istarski liker teranino.

Događanju su nazočili diplomatski predstavnici više država te velik broj Hrvata iz Mađarske, a među njima i predsjednik HDS-a Silvestar Balić.

Kršul

Vanjska obnova župne crkve u Gari

Nakon što su uspješno obnovljeni prekrasni vitraji, u tijeku je dugo očekivana vanjska obnova župne crkve sv. Ladislava u Gari.

Nositelj je projekta obnove Hrvatska samouprava Gare uz potporu Ureda predsjednika Vlade odnosno Fonda „Gábor Bethlen” (NEMZ-N-26-0064) u vrijednosti od 25 milijuna forinti. Kako nam je uz ostalo kazao predsjednik samouprave Martin Kubatov, voditelj je projekta Edmond Bende, čijom su zaslugom obnovljeni i vitraji. Glavni je majstor Mladen Fehér, a njegova desna ruka Lázár Csiki. Obnovu tornja (zvonika) obavlja alpinistička tvrtka iz Bekeške županije. Za obnovu se upotrebljavaju najtrajnije boje i materijali. Usput su morali obaviti i limarske poslove te su promijenili sve vanjske prozorske pragove. Skele su montirali majstori iz obližnjeg Bikiča. Budući da nedostaje još 2 milijuna forinti za obnovu vanjskog temeljnog dijela i restauraciju dvaju kipova na fasadi iznad ulaznih crkvenih vrata, obnovu će materijalno podržati župa i zaklada za očuvanje graditeljske baštine Gare, koja će uz to tijekom jeseni za prikupljanje donacija organizirati i jedan dobrotvorni koncert.

S. B.

Foto: Garski Bunjevci (Facebook)

KUD „Marica” gostovao u Ohridu

Foto: KUD „Marica” (Facebook)

I članovi KUD-a „Marica” iz Salante ovoga su ljeta imali priliku predstaviti hrvatsku folklornu baštinu iz Mađarske izvan domovine. Odrasla folklorna skupina početkom kolovoza gostovala je u makedonskom Ohridu, gdje je od 5. do 9. kolovoza sudjelovala na Međunarodnom festivalu folkloru Kostoski.

Festival u Ohridu okuplja folklorne skupine, zborove, orkestre i druge izvođače iz različitih zemalja radi predstavljanja narodnih nošnji, pjesama, plesova, tradicijskih glazbala i običaja.

Za članove KUD-a „Marica” gostovanje je bilo prilika da predstave tradiciju i kulturnu baštinu salantskih Hrvata, ali i da upoznaju druge sudionike te steknu nova prijateljstva. Uz festivalske nastupe sudionici su imali priliku upoznati i kulturne i prirodne ljepote Ohrida i Ohridskog jezera.

Takva međunarodna gostovanja potvrđuju koliko folklorna društva hrvatskih zajednica u Mađarskoj svojim radom doprinose očuvanju tradicije, ali je istodobno i uspješno predstavljaju izvan sredina u kojima žive.

Branka Pavić Blažetin

Tamburaški kamp u Vlašićima

Kako piše *orf.at*, sudionici ovogodišnjega tamburaškog kampa koji organizira Hrvatsko kulturno društvo iz Beča otputovali su 19. srpnja na otok Pag u mjesto Vlašići. Ondje je održan kamp i intenzivna pouka sviranja tamburaških instrumenata.

U kampu je sudjelovalo šezdesetak polaznika u dobi od 13 do 70 godina. Ovogodišnji tečaj vodili su Štef Fortuna, Matija Fortuna i Mario Zbiljski.

Sudionici su 22. srpnja održali nastup u gradu Pagu, a kamp je trajao do 24. srpnja. Povratak sudionika njihovim kućama predviđen je 25. srpnja.

Tamburaški kamp već godinama okuplja zaljubljenike u tamburašku glazbu iz Gradišća i drugih hrvatskih zajednica te doprinosi očuvanju i promicanju hrvatske glazbene baštine među svim naraštajima.